የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት

ገንዘብ ቢሮ

ባልተከፋፈለ ትርፍ ላይ ስለተጣለው ግብር አፈጻጸም የወጣ መመሪያ ቁጥር 180/2018

ጳጉሜ 2018 ዓ.ም

ባህር ዳር

ባልተከፋፈለ ትርፍ ላይ ስለተጣለው ግብር አፈጻጸም የወጣ መመሪያ ቁጥር 180/2018

1. አውጪው ባለስልጣን

የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ በገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 240/2008 አንቀጽ 58 በተሰጠው ሥልጣን መሰረት ይህን መመሪያ አውጥቷል።

ክፍል አንድ

ጠቅላላ

2. አጭር ርዕስ

ይህ መመሪያ "ባልተከፋፈለ ትርፍ ላይ ስለተጣለው ግብር አፈጻጸም የወጣ መመሪያ ቁጥር 180/2018' ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

3. ትርጓሜ

በገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 240/2008 እና በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 241/2008 ትርጉም የተሰጠው ቃል በዚህ መመሪያ ውስጥ ጥቅም ላይ የዋለ እንደሆነ ለዚህ መመሪያ አፈጻጸም የተለየ ትርጉም ካልተሰጠው በስተቀር በገቢ ግብር አዋጁ እና በታክስ አስተዳደሩ የተሰጠውን ትርጉም ይይዛል። ከዚህ በተጨማሪ ለዚህ መመሪያ አፈጻጸም፡-

1/ "ያልተከፋፈለ ትርፍ" ማለት የድርጅቱ የሂሳብ ጊዜ ከተጠናቀቀ በኋላ ባለው የ12 ወራት ጊዜ ውስጥ ለባለአክሲዮኖች ያልተከፋፈለ ወይም በኢትዮጵያ ውስጥ ባቋቋመው በቋሚነት የሚሰራ ድርጅት አማካኝነት የንግድ ሥራ ለሚያካሄድ በኢትዮጵያ ውስጥ ነዋሪ ያልሆነ ድርጅት ያልተላከ ትርፍ ወይም የኩባንያውን ካፒታል ለማሳደግ ያልዋለ የተጣራ ትርፍ ነው።

2/ "የተጣራ ትርፍ" ማለት በገቢ ግብር አዋጅ መሠረት በተሰላው ግብር የሚከፈልበት ገቢ ላይ ኩባንያው ሊከፍል የሚገባው የንግድ ትርፍ ከተከፈለ በኋላ ሌሎች የማህበሩ

ወጪዎች እንዲሁም አላቂ ለሆኑት ነገሮች መተኪያ ገንዘብ እና የገንዘብ ስንቆች ሁሉ በሂሳብ ጊዜው ከተገኘው ጠቅላላ ገቢ ላይ ተቀንሰው የሚገኘው ትርፍ ነው።

3/ "ቢሮ" ማለት የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ ማለት ነው።

4/ "የገቢዎች ቢሮ" ማለት የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ገቢዎች ቢሮ ሲሆን በየደረጃው የሚገኙ መምሪያዎችን፣ጽ/ቤቶች እና የቀበሌ ማእከላትን ይጨምራል።

5/ "አዋጅ" ማለት የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 240/2008 ነው፡

4. <u>የተፈጻሚነት ወሰን</u>

1/ ይህ መመሪያ ያገኙትን ትርፍ በሙሉ ወይም በከፊል እንዳያከፋፍሉ በህግ ከተከለከሉት በስተቀር ያልተከፋፈለ ትርፍ ባላቸው ማናቸውም ድርጅቶች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል።

2/ ይህ መመሪያ ከ2011 የሂሳብ ዓመት ጀምሮ በተገኘ እና ባልተከፋፈለ ትርፍ ድርሻ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ሆኖም ከኢትዮጵያ የበጀት ዓመት የተለየ የሂሳብ ጊዜን ለሚጠቀሙ የአዋጁ አንቀጽ 28(6) ተፈጻሚ ይሆናል።

<u>ክፍል ሁለት</u>

<u>ባልተከፋፈል ትርፍ ላይ ግብር የሚከፈልበት ስርዓት</u>

5. <u>ግብር ስለመክፈል</u>

1/ ያልተከፋፈለ ትርፍ በአዋጁ አንቀጽ 58 መሰረት አስር በመቶ (10%) ግብር ይከፈልበታል።

2/ አንድ ድርጅት ባልተከፋፈለ ትርፍ ላይ ግብር እንዲከፍል የማይጠየቀው ድርጅቱ በአንድ የሂሳብ ጊዜ ውስጥ የተገኘውን ያልተከፋፈለ ትርፍ የሂሳብ ጊዜው በተጠናቀቀ በ12 ወራት ጊዜ ውስጥ የአባላቱን የአክሲዮን ድርሻ መጠን እና የድርጅቱን ካፒታል በተገኘው የተጣራ ትርፍ መጠን ካሳደገ ነው።ሆኖም የተጣራው ትርፍ ያልተከፋፈለው የትርፍ ድርሻ ከፊል ከሆነ የዚህ ንዑስ አንቀጽ ድንጋጌ ተፈጻሚ የሚሆነው ባልተከፋፈለው የትርፍ መጠን ላይ ብቻ ነው።

3/ ያልተከፋፈለ ትርፍ ያለው ድርጅት በዚህ መመሪያ መሰረት የተጠቀሰው የ12 ወራት ጊዜ ካበቃ በኋላ ባለው 2 (ሁለት) ወር ጊዜ ውስጥ ግብሩን አስታውቆ መክፈል ይኖርበታል።

6. ማስረጃዎችን ስለማቅረብ

1/ አንድ ድርጅት ያልተከፋፈለ ትርፍ የሌለው መሆኑን ለመወሰን እንዲቻል ቀጥሎ የተመለከቱትን ማስረጃዎች ለገቢዎች ቢሮ ማቅረብ አለበት፡፡

ሀ) በአንድ የሂሳብ ጊዜ ውስጥ የተገኘው የተጣራ ትርፍ ለባለአክስዮኖች የተከፋፈለ ወይም የባለአክስዮኖች የአክስዮን ድርሻ መጠን ለማሳደግ የዋለ መሆኑን የሚያረጋግጥ እንደ ቅደም ተከተላቸው በተከፋፋለው የትርፍ ድርሻ መጠን ልክ ግብር ስለመከፈሉ ወይም የድርጅቱ ካፒታል ስለማደጉ የሚያረጋግጥ ማስረጃ ፣

ለ) የአባላት የአክሲዮን ድርሻ እና የድርጅቱ ካፒታል ስለማደጉ የሚቀርቡ ማስረጃዎች እንደ አግባብነቱ በሰነዶች ምዝገባ እና ማረጋገጫ ጽ/ቤት ወይም አግባብነት ባለው የክልል/የከተማ አስተዳደር ቢሮ የጸደቀ የድርጅቱ ቃለ ጉባዔ እና ከንግድ እና ገበያ ልማት ቢሮ ወይም አግባብነት ባለው አካል/ንግድ ቢሮ የድርጅቱ ካፒታል ስለማደጉ የሚገልጽ ሰነድ፣

2/ ድርጅቱ በ12 ወራት ጊዜ ውስጥ ያገኘውን የተጣራ ትርፍ ለባለአክስዮኖች ሳያከፋፍል የአክስዮን ድርሻቸውን መጠን ለማሳደግ ያዋለው ከሆነ ይኸንኑ የሂሳብ ጊዜው ካበቃ በኋላ ባለው 2 (ሁለት) ወር ወይም ቀደም ብሎ ባለው ጊዜ ውስጥ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ላይ የተጠቀሱ ማስረጃዎች በማያያዝ ለገቢዎች ቢሮ ማስታወቅ አለበት፡፡

7. ባልተከፋፈለ ትርፍ ላይ ግብር ያለመክፈል ውጤት

1/ አንድ ድርጅት ያልተከፋፋለ ትርፍ ኖሮት በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5(3) በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ ግብሩን ያላስታወቀ እና ያልከፈለ እንደሆነ ከሚከፈለው ፍሬ ግብር በተጨማሪ በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 241/2008 አንቀጽ 103 እና 104 መሰረት አስተዳደራዊ መቀጫ ይጣልበታል፤ እንዲሁም ባልተከፈለው ፍሬ ግብር ላይ ወለድ ይከፍልበታል፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ላይ የተመለከተው ቢኖርም ድርጅቱ በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5(2) በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ ትርፉን የባለአክስዮኖችን ድርሻ ለማሳደግ ያዋለው ሆኖ ይህንኑ በመመሪያው አንቀጽ 6(2) በተጠቀሰው መሰረት ያላስታወቀ እንደሆነ ፡-

ሀ) በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ የባለአክስዮኖችን ድርሻ ለማሳደጉ በድርጅቱ ላይ ግብር ከመወሰኑ በፊት ከታወቀ በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 241/ 2008 አንቀጽ 103(5) መሰረት አስተዳደራዊ መቀጫ ብቻ ይጣልበታል፡፡

ለ) በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ የባለአክሲዮኖች ድርሻ ስለማደጉ በድርጅቱ ላይ ግብር ፣አስተዳደራዊ መቀጫ እና ወለድ ከተወሰነ በኋላ የታወቀ ከሆነ ደግሞ የተወሰነው ግብር ክፍያ በዘገየበት የሚከፈል መቀጫ እና ወለድ ቀሪ ሆኖ በታክስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 103 ንዑስ አንቀጽ 5 መሠረት አስተዳደራዊ መቀጫ ብቻ ይጣልበታል።

3/ አንድ ድርጅት የድርጅቱን ትርፍ የባለአክስዮኖቹን ድርሻ ለማሳደግ ያዋለው የሂሳብ ጊዜው በተጠናቀቀ ከ12 ወራት በኋላ ከሆነ መብቱን እንደተወው እና ያልተከፋፈለ ትርፍ እንዳለው ስለሚቆጠር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀፅ 1 በተመለከተው መሰረት ግብሩን፣ አስተዳደራዊ መቀጫ እና ወለድ ይከፍላል።

8. <u>የትርፍ ድርሻ ግብርን ቀሪ ስለማድረግ</u>

ባልተከፋፈለ ትርፍ ላይ ግብር ከተከፈለ በኋላ ድርጅቱ ትርፉን ለባላአክስዮኞች ያከፋፈለ እንደሆነ በአንድ ገቢ ላይ ሁለት ጊዜ ግብር መጠየቅ ስለማይቻል በአዋጁ አንቀጽ 53 መሰረት የሚከፈለው የትርፍ ድርሻ ግብር ተፈጻሚ አይሆንም።

9. <u>በግብር እፎይታ ላይ ያለ ድርጅት</u>

በግብር እፎይታ ላይ ያለ ድርጅት ያገኘውን የተጣራ ትርፍ ለባለአክሲዮኖች ካላከፋፈለ በአዋጁ አንቀጽ 53 ወይም የተጣራ ትርፉን ለካፒታል ማሳደጊያነት ካላዋለው ወይም ለባለአክሲዮኖች ካላከፋፈለው በአዋጁ አንቀጽ 58 መሠረት ሊከፍል የሚገባውን ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት።

10. <u>ስለ ህብረት ስራ ማህበራት የግብር አከፋፈል ሁኔታ</u>

1/ ስለህብረት ስራ ማህበራት በወጣ አዋጅ ቁጥር 985/2009 መሰረት ማንኛውም የህብረት ስራ ማህበር ካገኘው ትርፍ ላይ 30 በመቶውን ለካፒታል ማሳደጊያነት ካዋለው በኋላ የቀረውን ትርፍ ግለሰብ ላልሆኑ አባላት የሚያከፋፍል ሲሆን ግለሰብ ላልሆኑ አባላት የሚያከፋፍለው ትርፍ ከትርፍ ድርሻ ግብር ነፃ ነው። ሆኖም ግለሰብ ለሆኑ አባላት የሚከፋፈለው የትርድ ድርሻ ግብር ይከፈልበታል።

2/ የሕብረት ስራ ማህበር አባላት ያገኙትን ትርፍ ለካፒታል ማሳደጊያነት የሚያውሉት ከሆነ ይህን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ከህብረት ስራ ኤጀንሲ ወይም አግባብነት ካለው አካል በማቅረብ ካልተከፋፋለ ትርፍ ግብር ነጻ ሊሆኑ ይችላሉ።

3/ በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5 የተደነገገው ቢኖርም የኅብረት ሥራ ማህበራት ግለሰብ ለሆኑ አባለት ባልተከፋፈለ የትርፍ ድርሻ ላይ ግብር እንዲከፍሉ የሚጠየቁት በዚህ አንቀጥ ንዑስ አንቀጽ 2 የተመለከተውን መረጃ የህብረት ሥራ ማህበሩ ሂሳብ ኦዲት ከተደረገ በኋላ ባለው የ12 ወራት ጊዜ ውስጥ ለገቢዎች ቢሮ ካላቀረቡ ነው።

ክፍል ሶስት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

11. የተሻሩ መመሪያዎች

በዚህ መመሪያ በተሸፈኑ ጉዳዮችን አስመልክቶ የተላለፉ ደብዳቤዎች እና ልማዳዊ አሰራሮች በዚህ መመሪያ ተሸረዋል።

12. መመሪያው የሚጸናበት ጊዜ

1/ ይህ መመሪያ ከጸደቀበት ህዳር 8 2012 ዓ.ም ጀምሮ ተፈጻሚነት ይኖረዋል፤

2/ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 ላይ የተገለጸው እንደተጠበቀ ሆኖ መመርያው እንደገና አዲስ ቁጥር ከተሰጠበት ቀን በኋላ ያለ መብት ወይም ግዴታ ህጋዊ ዉጤት የሚኖረው መመርያው በፍትህ ቢሮ ተመዝግቦ በአብክመ ገንዘብ ቢሮ ድረ ገጽ ከተጫነበት ቀን ጀምሮ ይሆናል።

ጥላሁን መሀሪ አንተነህ(ዶ/ር)

የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ ኃላፊ